Orosz Politikai Tanulmányok Központ / Centr politicseszkih isszledovanij Rosszii / Center for Policy Studies in Russia

A moszkvai székhelyű központ független, nem kormányzati szervezetként definiálja magát. 1994 áprilisában alapította Vlagyimir Andrejevics Orlov, aki a nemzetközi biztonság és az orosz külpolitika szakértője, politikai szakújságíró. A központ célja, hogy hozzájáruljon a nemzetközi biztonság növeléséhez, elősegítse a tömegpusztító fegyverek számának csökkentését és rámutasson esetleges alkalmazásuk következményeire. A moszkvai központhoz szorosan kapcsolódik a genfi székhelyű Orosz Politikakutató Központ (Center russe d'etudes politique, CREP), amelyet szintén Orlov alapított 2006-ban.

A központ fő tevékenységi köre a tudományos kutatás, oktatás, publikációk kiadása, szakmai konferenciák szervezése, valamint konzultációs lehetőség nyújtása nemzetközi biztonsági kérdésekben állami szervek számára.

A központ fő kutatási területe a nemzetközi biztonság és ezzel szoros összefüggésben a tömegpusztító fegyverek ellenőrzése és nonproliferációja. A központ elemzi a nemzetközi biztonsági rendszer változásait, az új biztonsági kihívásokra adott válaszokat és az energetikai biztonság témakörét is. A terrorizmus mint globális biztonsági kihívás szintén a központ kutatási területei közé tartozik. A kutatási projektek, publikációk és konferenciák központi témakörei között ritkán találkozhatunk a felsoroltakon kívül más területekkel. Belpolitikai kérdésekkel az intézet nem foglalkozik.

Területi szempontból az intézet elsősorban a Közel-Keletre és Ázsia déli, valamint északkeleti részére, az orosz geopolitika és a nemzetközi biztonság szempontjából egyaránt fontos területekre összpontosít. Természetesen az elemzések tárgyát képezi valamennyi atomhatalom és tömegpusztító fegyverekkel rendelkező ország külpolitikája.

A központ megítélése szerint az elmúlt években nőtt az esélye a kevesebb nukleáris fegyverrel rendelkező, esetleg azoktól mentes nemzetközi biztonsági rendszer megteremtésének, mivel több mértékadó kormány is – persze csak elvi szinten – egyetért a nukleáris leszerelés szükségességével. A washingtoni Nuclear Threat Initiative kezdeményezéséhez csatlakozva, és azzal együttműködve, a központ is kiáll a lehető legteljesebb nukleáris leszerelés mellett, elismerve ugyanakkor azt, hogy az ideális állapothoz minden bizonnyal még hosszú és rögös út vezet.

A központ fontos tevékenysége 1997 óta a nemzetközi biztonság és a tömegpusztító fegyverek korlátozása témakörében szervezett oktatás és képzés. A célközönség az orosz és FÁK-beli állami szervek döntéshozói, más kutatóintézetek fiatal szakemberei, szakújságírók és egyetemi hallgatók. A központ hallgatójaként számos fiatal orosz biztonságpolitikai és atomenergetikai szakértő kapott átfogó képet a témáról. Mivel ezek a szakértők jó eséllyel kerülhetnek egy atomhatalom politikai elitjébe – és nem mellesleg, szakmájuk élvonalába –, rendkívül fontos a központ oktatási tevékenysége. Az intézmény távoktatási lehetőséget is biztosít az érdeklődők számára honlapján keresztül, ám ezt csak regisztrált felhasználók vehetik igénybe, márpedig a regisztráció az orosz nyelv ismerete ellenére sem volt egyszerű jelen sorok szerzőjének.

A központ első kiadványa a *Jagyernyij Kontrol* (Nukleáris ellenőrzés) című szakfolyóirat volt, amelyet 1994 novemberétől 2007-ig adtak ki nyomtatott formában (elektronikus hírlevél formájában jelenleg is kiadásra kerül). Ez a folyóirat elsődlegesen a fegyverzetellenőrzés és a tömegpusztító fegyverek korlátozásának témakörével foglalkozott. (Magyarországon csak internetes hírlevél formájában érhető el a kiadvány, orosz nyelven, a 2000. szeptemberi számtól kezdve.)

2007 óta a központ negyedévente kiadja az *Indeksz Bezopasznosztyi* (Biztonsági szemle) című folyóiratot is, amely a *Jagyernyij Kontroll*al szemben szélesebb körű közönségnek készül, nemcsak a szűken vett szakmát szólítja meg. Kifejezetten azoknak szól, akik valóban tenni képesek a globális biztonság megerősítéséért, a tömegpusztító fegyverek ellenőrizhetőségéért, leszereléséért: a témában érintett politikusoknak, tanároknak, újságíróknak és a jövőbeli külés biztonságpolitikát meghatározó egyetemista generációnak. Az *Indeksz Bezopasznosztyi*t eljuttatják minden érintett állami szervnek és a Duma képviselőinek is. A lap mind orosz, mind angol nyelven elérhető. Utóbbit azonban az intézetet Európában képviselő társszervezete, a CREP adja ki.

Interneten is elérhető a központ belső lapja, a *PIRogue*. A nagy népszerűségnek örvendő péksütemény nevét viselő kiadvány az intézet soron következő programjait, az aktuális projektekkel kapcsolatos információkat mutatja be, és személyi kérdéseket tárgyal.

A központ kiadott egy kétkötetes, a nukleáris leszerelésről szóló kézikönyvet is, *Jagyernoje Nyeraszprosztranyenyije* (Nukleáris nonproliferáció) címmel, amely egyúttal tananyagként is szolgál többek között a központ és a Nemzetközi Kapcsolatok Moszkvai Intézetével (MGIMO) képzésein is. Ezen kívül a központ gondozásában kiadásra került több monográfia is ebben a témakörben.

Az intézetnek saját szakkönyvtára van: a fegyverzetellenőrzési tematikus könyvtár, amelyben 900 kötet könyv, 115 folyóirat, archívum, audio-, valamint videóanyagok érhetőek el. A könyvtár állományához tartoznak digitalizált dokumentumok is, ám ezeket a könyvtár honlapján csak regisztrált felhasználók érhetik el.

A központ jó kapcsolatot ápol a legnevesebb orosz egyetemekkel, így többek között az Orosz Belügyminisztérium Egyetemével, az MGIMO-val, valamint a szentpétervári, a tomszki, a novoszibirszki állami egyetemekkel is, és csakúgy több, a nukleáris fegyverekhez értő szakembereket képző műszaki egyetemmel. Ezen kívül a zárt (idegenek számára csak engedéllyel látogatható, jobbára hadiipari jelentőségű) közigazgatási egységek intézményeivel is együttműködik. E tekintetben a think tank nyilvánvalóan élvezi a kormányzat bizalmát is.

A központ genfi székhelyű társintézménye, a CREP gyakorlatilag a moszkvai intézet nyugat-európai képviseleteként működik. Kiterjedt kapcsolatrendszere van más nyugat-európai, amerikai és ázsiai kutatóközpontokkal is.

A think tank hivatalos személyi állományába mindössze 21 fő tartozik, de a központtal együttműködő kutatók száma ennél jóval több. Az ún. tanácsadó testület 70 (külsős) tagja szintén jelentős szerepet tölt be az intézmény kutatómunkájában.

A központ irányításában kulcsszerepet játszik az alapító Vlagyimir Orlov, aki a moszkvai és a genfi intézmény elnöke, az *Indeksz Bezopasznosztyi* főszerkesztője. A központ irányítását a jelenleg 12 tagú ta-

nács végzi. Tagjai a politikatudományok és a nemzetközi kapcsolatok tudományának neves szakemberei, közgazdászok és közéleti szereplők. E szervezeti egység tagjai döntenek a központot érintő stratégiai kérdésekben és meghatározzák az oktatási-kutatási projektek irányát. A szakmai-konzultációs tanács a kutatási programok végrehajtásában jut fontos szerephez. Jelenleg 75 külső szakértőből áll, akik közül 66-an oroszok, kilencen külföldiek. Ez a testület évente hat alkalommal ülésezik, amikor a központ fő kutatási területeit érintő valamennyi témáról értekeznek.

Összefoglalásként elmondható, hogy az Oroszországi Politikakutató Központ aktív szerepet vállal a globális biztonság megerősítéséért folyó küzdelemben, a tömegpusztító fegyverekkel kapcsolatos ismeretterjesztésben, és többek között politikusoknak szóló publikációival igyekszik az orosz politikai vezetésre is hatást gyakorolni.

(Hámori Dániel)

Források

A moszkvai központ hivatalos honlapja: http://pircenter.org

A CREP honlapjának angol nyelvű változata: http://www.crep.ch

A Nuclear Threat Initiative honlapja: http://www.nti.org/index.php